Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

افغان بنسټ
د علمي څېړنو مديريت
د تاليف او ژباړې آمريت

روژه

احکام، فضائل اومسائل يې

مولوي عبدالحق حماد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ليکلړ

د اداري يادښت 9
روژه يو ستر نعمت 11
د انسان د پيدايښت مقصد 14
ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟ 14
عبادات په دوه ډوله دي 15
لومړی ډول: بلا واسطه عبادت 15
دوهم ډول: بالواسطه عبادت 16
بلاواسطه عبادت غوره دی 16
د رمضان د هرکلي صحيح طريقه 17
د روژې تعريف 19
د روژې تاريخ 19
د روژې مشروعيت 20
د رمضان روژې حکم 20
د روژې حکمت او فلسفه 22

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې ځينې روغتيايي ګټې.................................23
د روژې فضائل.................................27
په ښکاره روژه خوړل.................................33
د رمضان روژه پرچا فرض ده؟.................................34
د مياشتې په ليدلو سره روژه نيول.................................35
د شک د ورځې روژه.................................35
د روژې شرطونه او ارکان.................................36
١- نيت کول.................................36
٢- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل.................................37
هغه کارونه چې روژه نيونکي ته روا دي.................................38
١- د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع.................................38
٢- د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول.................................38
٣- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نيت کولای شي.................................39
۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي.................................40
۵- په سفر کې د روژې خوړل.................................40
٦- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول.................................40

(c) ketabton.com: The Digital Library
موږ له نېکو دعاوو مه هېروئ

د روژې ماتوونکي 41
هغه شیان چې کفاره او قضا دواړه لازموي 41
۱- خوراک او څښاک 41
۲- جماع 42
هغه شیان چې روژه پرې ماتېږي او یوازې قضا یې لازمیږي 42
۱- قصدا په ډکه خوله قی کول : 42
۲- حیض او نفاس : 43
۳- په زوره پر چا روژه ماتول 43
۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول 44
۵- سګرېټ یا چلم څکول 44
۶- د پېشمنې په وخت کې تېروتل 44
۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل 45
هغه شیان چې روژه پرې نه ماتیږي او نه هم مکروه کیږي 46
۱- غسل کول 46
۲- مسواک کارول 46
۳- سرغوړول 46

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام..47
۵- خوشبويي کارول..47
۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل..47
۷- د سترګو درمل کارول 48
۸- د مار يا لړم چيچل..48
۹- په هېره سره خوراک يا ښناک کول 48
هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي...50
هغه عذرونه چې له امله يې روژه ماتول روا دي...51
۱- د ناروغۍ د زياتېدا وېره..51
۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګوابښ 52
۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل 52
د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې..52
۱- د روژې کفاره...52
۲- د روژې قضاء..54
۳- پېشمنی 54
۴- روژه ماتی...55

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- تراويح...55
د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې 56
په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي 56
يو دېرشمه روژه...56
جراحي عمليات 57
له بدن څخه وينه وېستل..58
په روژه کې غاښ وېستل..59
په پوزه کې دوا کارول 59
په روژه کې شونډې سرې کول...59
مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل....................................60
په غوږ کې اوبه يا تېل ننوتل 60
نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته..60
د روژې مستحبات 61
۱- په روژه ماتي کې تلوار کول...61
۲- په تازه کجورو روژه ماتول...62
۳- د روژه ماتي دعا ويل 62

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا 63
اعـتـکاف.. 65
د اعتکاف فضائل.. 65
د اعتکاف څو اړوند مسائل 67
پای.. 69

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اداري یادښت

د کائناتو رب د انسان له پیدا ئېښت دمخه په دې عالم و، چې انسان کله په دنیایي چارو کې بوخت شي، زه ورڅخه هېرېږم او بیا به زما عبادت ته هومره توجه او پاملرنه نه کوي څومره یې چې دنیاوي چارو ته کوي، نو ورته ویې فرمایل چې انسانه زه تاته یوه بله موکه هم درکوم چې په هغې کې ته ماته ځان را نږدې کړې، هغه په کال کې یوه میاشت ده، په دې میاشت کې ته ماته ځان نږدې کړه ترڅو دې هغه روحاني نیمګړتیاوې پوره شي چې په یوولسو میاشتو کې در پېښې شوي دي، دغه راز دې هغه نیمګړتیاوې هم پوره شي چې په دغو میاشتو کې دې زماسره په اړیکو کې رامنځته شوي دي، تاته ښایي چې په دې میاشت کې هغه ټولې نیمګړتیاوې پوره کړې چې په تېرو یوولسو میاشتو کې درپېښې شوي دي؛ ځکه چې دا د رحمتونو او برکتونو میاشت ده او په دې میاشت کې نفلي عبادت هم د فرضي برابر قبلیږي، او یو فرض د اویاوو فرضونو برابر منل کیږي؛ خو که له دې زریني موکې څخه دې ګټه وانه خېستله او دومره تونبه دې برابره نه کړه چې زه دې وبخښم، بیا نو ته ډېر کمبخته انسان یې.

دا د روژې ټوله خلاصه ده، او په دې وخت کې چې الله پاک مسلمان ته د جنت لپاره کومې بهانې غواړي مسلمان بايد هغه درک کړي او ګټه ورځخه واخلي.

افغان بنسټ چې غواړي په هېواد کې پوهه او دين ته د هېوادوالو پاملرنه نوره هم زياته شي، په پام کې لري چې د همداسې ورځو په مناسبت تاسو ته ګټور کتابونه او رسالې چمتو کړي؛ ترڅو پر خپل وخت د دې ورځو له ارزښت څخه خبر شئ؛ او دا چې روژه د کال تر ټولو غوره مياشت ده؛ ځکه مو د دې د احکامو او فضائلو د راټولولو لپاره هم د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه څو په دې اړه يوه لنډه رساله تياره او چاپ کړي، او د روژې له پيله وړاندې يې د هېواد ګوټ ګوټ ته ورسوي، چې دادی د علمي څېړنو د محترمو کارکوونکو د پرلپسې خواريو په پايله کې د روژې د فضائلو، مسائلو او احکامو رساله تياره شوه چې په بدل کې ورته له الله پاک څخه د ستر اجر غوښتونکی يم.

(مولوي) عبد السلام ضعيف

د افغان بنسټ مشر

(c) ketabton.com: The Digital Library

د سریزې پرځای

روژه یو ستر نعمت

روژه د الله پاک یو ستر نعمت دی؛ خو موږ به څنګه د دې نعمت په ارزښت پوه شو په داسې حال کې چې د ژوند ډېره برخه مو یوازې دنیاوي پرمختګونو ته ځانګړې کړې ده او تل له سهار نه تر بېګا پورې په همدې فکر کې یو چې څنګه په دې ډګر کې پرمختګ وکړو! په داسې حالاتو کې به موږ څنګه پوه شو چې روژه یا رمضان د مسلمان له پاره د الله پاک له لورې یو ستر نعمت دی، په رمضان کې چې د الله پاک له لورې پر مسلمانانو کوم برکات نازلیږي د هغو درک هغو خلکو ته کیږي چې د دنیا پر ځای یې آخرت او مادیاتو پرځای یې معنویاتو ته مخه وه لکه په دې حدیث کې چې راځي: یو ځل رسول الله صلی الله علیه وسلم د رجب یا برات میاشت ولیده؛ نو داسې دعا یې وکړه: اللـهُمَّ بَارِكْ لَنَا فِي رَجَبَ وَشَعْبَانَ وَ بَلَّغْنَا رَمَضَانَ.[1]

([1]) مجمع الزوائد ۲/ ۱۶۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه: يا الله! موږ ته په رجب او شعبان کې برکت کېږدې، او تر رمضانه مو ورسوې. يعنې موږ ته دومره عمر راکړې چې د رمضان مياشت مو نصيب شي.

له دې څخه موږ معلومولای شو چې رسول الله صلی الله عليه وسلم روژې ته څومره لېوال و!!

د همدې له برکت ډکې مياشتې د فضائلو او ځينو ضروري مسائلو د راټولولو په موخه د افغان بنسټ محترم مشرتابه د علمي څېړنو مديريت ته دنده ورکړه، چې د روژې په رارسېدو يوه داسې رساله يا کتابګوټی چمتو کړي چې د روژې اړوند مسائل او فضائل پکې څېړل شوي وي؛ تر څو يې درانه هېوادوال ولولي او د روژې برکتناکه مياشت په خپلو عبادتونو نوره هم ځلانده کړي، دغه راز په خپل وار سره د علمي څېړنو مديريت د تاليف او ژباړې آمريت ته دنده وسپارله څو په دې برخه کې کار وکړي، او د روژې له را رسېدو وړاندې ددې رسالې د ليکلو او چاپ کولو چارې بشپړې شي.
په دې لړ کې د علمي څېړنو محترم مدير مفتي صاحب عبدالرؤف، ښاغلي قاري صاحب محمدنور صديقي او ښاغلي مولوي صاحب سيف الله ساعي څخه مننه کوم چې د کتابه په بيا کتنه او د احاديثو او مسائلو په تخريج کې يې راسره مرسته وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پای کې له درنو لوستونکو څخه هیله کوم چې په دې له برکتونو ډکه میاشت کې د افغان بنسټ مشرتابه او کار کوونکي هم په خپلو نېکو دعاوو کې هېر نه کړي ترڅو په دې ناوړه شرائطو کې د پوهې په مټ د دین او هېواد پالنه وکړي.

عبدالحق حماد

د تالیف او ژباړې آمر

۱۴۳۳/۸/۱هـ ق

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انسان د پیدایښت مقصد

الله پاک انسان د خپل عبادت لپاره پیدا کړی دی، لکه چې فرمايي:
((وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُوْنِ)) [الذاريات:۵۶] يعني: ما پيريان او انسانان يوازې د خپل عبادت لپاره پيدا کړي دي؛ نو ځکه دنيا ته د انسان د راتلو يوازينۍ موخه د الله پاک عبادت، او د آخرت ابدي ژوند ته توښه برابرول دي.

ايا پرښتې د عبادت لپاره بس نه وې؟

اوس که د چا په زړه کې دا سوال پيدا شي چې د دې مقصد لپاره خو الله پاک له پخوانه پرښتې پيدا کړي وې؛ نو بيا د انسان د پيدا کېدو اړتيا څه وه؟ ددې ځواب دادی چې پرښتې الله پاک د عبادت لپاره پيدا کړې وې؛ خو دهغوی جوړښت داسې دی چې خلقتا په عبادت مجبوره وې؛ ځکه چې د هغوی په فطرت کې د عبادت ماده نغښتې وه او له عبادت پرته يې په خلقت کې د معصيت او نافرمانۍ ماده نه وه نغښتې؛ خو د انسان جوړښت ددې برعکس دی، د هغه په جوړښت کې يې د ګناه او معصيت ماده هم نغښتې ده او بيا يې ورته امر کړی چې د خپل رب عبادت کوه، له همدې امله پرښتو ته عبادت کول آسان کار و او له انسان سره، خواهشات، جذبات، خوښتونه، اړتياوې او د ګناهونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

هڅونکي شته؛ سره له دې ورته الله پاک امر کړی چې له دې ټولو شيانو په ځان ژغورې او زما عبادت به کوې.

عبادات په دوه ډوله دي

دلته يوه بله خبره په پام کې نيول اړين دي هغه دا چې له يوې خوا ويل کيږي چې د مومن هر کار عبادت دی يعنې که يو مومن ښه نيت ولري او د اسلام له لارښوونو سره سم ژوند تېروي؛ نو د هغه خوراک ، خوب، خندا ، کاروبار، له ميرمنې سره خندا او خبرې، راشه درشه، دا ټول په عبادت کې شمېرل کيږي، اوس پوښتنه دا ده چې که له يوې خوا د مؤمن دا ټول حرکات په عبادت کې شمېرل کيږي او له بلې خوا لمونځ هم عبادت دی نو بيا ددې دواړو عبادتونو ترمنځ توپير څه دی؟ نو ددې دواړو خبرو ترمنځ توپير پېژندل اړين دي او ځينې خلک ددې توپير د نه پېژندلو له امله له بېلاربيو سره مخ کيږي.

لومړی ډول: بلا واسطه عبادت

د دې دواړو عبادتونو ترمنځ توپير دادی چې يو ډول عبادت هغه دی چې مخامخ عبادت دی چې موخه ترې يوازې د الله پاک رضا ترلاسه کول دي او بل مقصد نه لري، دغه ډول عبادتونه يوازې د الله پاک د بندګۍ لپاره ټاکل شوي دي لکه: لمونځ، له لمانځه څخه يوازينۍ موخه دا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې الله پاک ته سر ښکته کړل شي او بندګي يې وشي؛ نو دا د الله پاک مخامخ عبادت دی چې بله موخه نه لري، دغه راز روژه، زکات، حج، عمره، ذکر، تلاوت، دا ټول هغه عبادتونه دي چې د الله پاک له رضا پرته بله موخه نه لري.

دوهم ډول: بالواسطه عبادت

د لومړي ډول برعکس ځيني اعمال هغه دي چې اصل مقصد يې نور څه وو، لکه دنياوي اړتياوي او خواهشات پوره کول؛ خو الله پاک د خپل ځانګړي فضل له مخې مؤمن ته وويل چې که ته خپل دنياوي کارونه هم په ښه نيت، زما د دين په چوکاټ کې او زما د محبوب صلی الله عليه وسلم له طريقو سره سم ترسره کړې؛ نو زه د همداسې کارونو په بدل کې هم هغه ثواب درکوم لکه د لومړي ډول عبادت په بدل کې يې چې درکوم؛ له همدې امله دا مخامخ عبادت نه دی؛ بلکې بالواسطه عبادت دی او دا د عبادت دوهم ډول دی.

بلاواسطه عبادت غوره دی

له دې تفصيل څخه دا ښکاره شوه چې مخامخ عبادت له بالواسطه عبادت څخه غوره دی، او ددې درجه ترهغه بل زياته ده؛ له همدې امله الله تعالی چې د پيريانو او انسانانو د پيدا ينښت هغه خبره د کوم عبادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

لپاره کړې ده، له هغې څخه لومړی ډول عبادت مراد دی، نه دوهم ډول چې بالواسطه عبادت دی. [1]

د رمضان د هرکلي صحيح طريقه

په ننني اسلامي ټولنو کې ځينې خلک د رمضان د هرکلي په موخه له هغه نه څو ورځې وړاندې مجلسونه او ناستې جوړوي او د قرآنکريم په تلاوتونو او ديني ويناوو د روژې هرکلی کوي او خلکو ته په دې ډول دا ښيي چې موږ ګواکې روژې ته خوشحاله يو او هرکلی ورته وايو، دا ډېر ښه فکر دی؛ خو د وخت په تېرېدو کيدايشي دا چاره يو ضروري ديني رنګ خپل کړي چې خدای مکړه بيا به په دين کې له ځانه د يو کار د داخلولو په معنا وي، د رمضان د هرکلي اصلي طريقه دا ده چې د رمضان له راتلو وړاندې خپل د ژوند مهال وېش بدل کړل شي او ډېره برخه يې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کړل شي، د رمضان له راتلو وړاندې فکر وکړئ چې زه څنګه کولای شم خپل ورځنۍ بوختياوې کمې کړم، که څوک په دې مياشت کې خپل ټول وخت د الله پاک عبادت ته ورکړي تر دې غوره خبره نشته او په دوولسو مياشتو کې يوه مياشت يوازې د الله پاک عبادت ته ځانګړې کول ښايي د انسان ټول ژوند نېکمرغه کړي او يوولس

([1]) اصلاحي خطبات ۱۰/۲۴-۲۷ ليکوال: مفتي محمد تقي عثماني

(c) ketabton.com: The Digital Library

نورې میاشتې یې هم ورته برکتي کړي، که داسې نه وي بیا نو کم ترکمه فکر وکړل شي چې کوم کارونه ډېر ضروري نه دي هغه دې په رمضان کې ودرول شي او یا دې محدود کړل شي تر څو د الله پاک عبادت ته کم ترکمه له نورو میاشتو ډېر وخت ورکړل شي، او که دا یو هم ونه شي؛ نو رمضان به راشي او همداسې به تېر شي او هیڅ به په لاس را نشي.

رمضان د الله پاک له لورې پر مسلمانانو یو ځانګړی رحم دی او هر مسلمان کولای شي په دې وخت کې له لږ پاملرنې سره آخرت ته ښه پانګه برابره کړي، موږ باید د دې میاشتې هره ګړۍ غنیمت وګڼو او ګټه ورڅخه واخلو بیا خدای پاک خبر دی چې تر راتلونکې روژې پورې به څوک مړه او څوک ژوندي وي.

او دا چې روژه د تربیې میاشت ده؛ نو باید مسلمان د روژې له دې میاشتې وروسته هم هماغسې واوسي لکه په روژه کې چې و، خدای مکړه داسې نه وي چې په روژه کې یو ډول وي او وروسته بیا ناوړه کارونو ته مخه کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې تعريف

په ځانګړي وخت کې له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کېدلو ته روژه وايي.

د روژې تاريخ

روژه د آدم عليه السلام نه را پيل او تر رسول الله صلى الله عليه وسلم پورې پر ټولو قومونو په بېلابېلو ډولونو فرض شوې ده، الله پاک فرمايي: يَآيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَي الَّذِيْنَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُوْنَ . **[البقرة: ۱۸۳]**

ژباړه: اې مومنانو! پرتاسو باندې روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې تاسې (له ګناهونو) ځان وساتئ (او پرهيزګاران شئ؛ ځکه چې روژه د شهواني توان ماتونکې ده).

په اسلام کې روژه لکه د ځينو نورو حکمونو په شان له هجرته وروسته په مدينه منوره کې فرض شوه، مکي دور د عقايدو د جوړولو ، او د توحيد د اصولو د ترسيخ او د ايماني او اخلاقي ارزښتو د لوړوالي دور و ، او له هجرت وروسته، مسلمانانو يو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیاوړی ځواک ومومند، چې له همدې ځایه ډېری فرائض هم پیل او حدود وټاکل شول، او د احکامو تفصیل رامنځته شو، چې یو له هغوی څخه روژه وه، په مکه کې له پنځو فرض لمونځونو پرته نور څه نه وو فرض کړای شوي، په دې چې دلمانځه اهمیت خورا لوی دی، او فرضیت یې د اسراء په شپه او د بعثت په لسم کال وشو.

له هغې پنځه یا څه زیات کاله وروسته روژه فرض کړای شوه، یعنې د هجرت په دوهم کال، او په همدې کال پرمسلمانانو جهاد هم فرض کړای شو، د روژې له فرضیت وروسته رسول الله صلی الله علیه وسلم نهه کاله ژوندی و او د هررمضان روژې یې په ډېره مینه او اخلاص ونیولې.

د روژې مشروعیت

روژه یو داسې مشروع او فرض عمل دی چې په قرآن، حدیث او اجماع سره یې فرضیت ثابت دی او پر همدې د ټولو علماوو اتفاق دی.

د رمضان روژې حکم

روژه یو بدني عبادت دی او د رمضان د روژې حکم فرض دی، الله تعالی فرمايي: يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ كُتِبَ عَلَيْكُمُ ٱلصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى ٱلَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ. [البقرة: ۱۸۳]

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : اې مومنانو! پرتاسو روژه داسې فرض شوې ده، لکه چې له ستاسو نه پرمخکنيو فرض شوې وه، ددې له پاره چې ځان ساتنه وکړئ.

طلحة بن عبيد الله رضي الله عنه وايي: يوه ورځ يو ببر سرى اعرابي رسول الله صلى الله عليه وسلم ته راغى او عرض يې وکړ: "يارسول الله! ماته ووايه چې خداى پاک ځومره لمونځ راباندې فرض کړې دى؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وويل: پنځه لمونځونه؛ خوکه نفل ورسره کوې (هغه مستحب دي)، هغه بيا وويل : څومره روژې راباندې فرض دي؟ رسول الله صلى الله ورته وويل: د رمضان مياشتې روژې خو که نفل ورسره نيسې (هغه مستحب دي)، هغه بيا پوښتنه وکړه: راته ووايه چې څومره زکات راباندې فرض دى؟ نو رسول الله صلى الله عليه وسلم د زکات او د اسلام د نورو احکامو په اړه معلوماتورکړل نو اعرابي وويل: په هغه ذات قسم چې تاته يې عزت درکړى! زه به نه له دې څخه څه زيات کړم او نه به څه کم کړم، د نومورې په دې خبره رسول الله صلى الله وويل: که ريښتيا يې ويلي وي؛ نو کامياب دى –اويا- که ريښتيا يې ويلي وي، جنتي دى." [1]

له حديث څخه د استدلال توري: د اعرابي دا وينا چې: "څومره روژې راباندې فرض دي؟".

---

[1] صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب وجوب صوم رمضان، حديث رقم (1891).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې حکمت او فلسفه

د رمضان روژې په فرضيت کې د الله پاک لوی حکمتونه، غوره مقاصد او ښې پايلي نغښتي دي چې ځينې يې په لاندې ډول دي:

۱- په زړه کې اخلاص او تقوی رغېدل، ځکه چې له روژې څخه د روژه نيونکي يوازينی موخه د الله جل جلاله رضا او آخرت ته توښه برابرول او د الله وېره مقصد وي، له همدې امله د روژې د فرضيت آيت هم په دې ټکو پای ته رسېدلی چې: لعلکم تتقون. معنا دا چې ښايي تاسو د همدې فرضيت په ادا کولو د تقوی درجې ته ورسيږئ او ځانونه له هغه څه څخه وساتئ چې نه درسره ښايي.

۲- روژه روح ته غزا ورکوي، نفس ته د استقامت ځواک ورکوي او د زړه په پاکوالي کې مرسته کوي.

۳- روژه په انسان کې ارادي ځواک، د تکل رښتونوالی، او د نفس د ناوړه عادتونو له منځه وړلو ځواک پياوړی کوي او د صبر په مټ د تکليفونو ګاللو ورتيا وربخښي. دغه راز روژه د انسان عقل پر شهواتو غالبوي چې بيا د همدې په مټ د شر پر ځای د خير کارونو ته ډېر متوجه کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- روژه بشري نفس ته هم روزنه ده، د انسان عادت دادی چې د يو نعمت په ارزښت هله پوهيږي چې ورڅخه بې برخې شي او يا ورته اړ شي؛ نو روژه نيونکی چې کله د لوږې درد ويني، د نېستمنو او بې وزله خلکو له حاله خبريږي او د هغوی مرستې او لاسنيوي ته يې پام را اوړي.

۵- په روژه نيولو کې له روحاني مخلوق او مقربو پرښتو سره مشابهت دی؛ نو مسلمان ته ښايي چې په روژه کې د پرښتو په شان يوازې د الله په ذکر، تسبيحاتو، تلاوت او دعاوو بوخت وي او يوازې د خيتې په غم کې نه وي ورک.[1]

د روژې ځينې روغتيايي ګټې

روژه نيول که له يوې خوا د الله پاک حکم ته لبيک ويل دي چې په بدل کې يې هغه ثوابونه ترلاسه کيږي چې د نورو ډېرو عبادتونو په پايله کې نه ترلاسه کيږي، له همدې امله الله پاک په يو قدسي حديث کې فرمايي: د بني آدم ټول عملونه د هغه دي؛ خو روژه زما ده او زه به يې پخپله بدله ورکوم.

---

(1) حکمة التشريع وفلسفته: ۱۳۲-۱۳۷ط: المکتبة الحقانية

(c) ketabton.com: The Digital Library

له بلې خوا د رمضان د مياشتې روژه د بې شميره ديني، دنيوي، روحي او ټولنيزو ګټو سربيره يو لړ روغتيايي ګټې هم د انسان بدن ته له ځانه سره لري، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايلي دي: (د روژې د نيولو په وسيله روغتيا موندلای شئ).

دلته د روژې ځينې روغتيايي ګټې په لنډ ډول را اخلو:

لومړی: روژه د چاغوالي مخنيوی کوي، روغتياپالان په دې آند دي چې د رمضان د مياشتې د روژې په لړ کې د انسان د بدن د وازګو يا چربۍ زياته برخه اوبېږي چې په دې وسيله د هغه انسانانو د بدن لپاره حياتي موضوع ده چې د چاغوالي په ستونزه او ناروغۍ اخته وي، د داسې خلکو ښېټه بېرته نورمال حالت ته راځي او له يوه غوره صحت څخه برخمن کيږي. د وازګو دغه راز اوبه کېدل د هغه کسانو لپاره هيڅ زيان نه رسوي چې بدنونه يې چست او چالاک دي بلکې د دې ډول روغو انسانانو په نشاط کې د پام وړ زياتوالی منځته راوړي.

دويم: روژه معده تصفيه کوي، د انسان معده د کال په اوږدو کې د ډول ډول خوراکونو له کبله له يو شمير ناروغيو، تکاليفو، ستونزو، ستړياوو او ناخوالو سره مخ کيږي چې د دغه ډول ناروغيو او احتمالي ستونزو مخنيوی او تر ټولو ښه درمل د رمضان د مياشتې روژه ده او معده په داسې ډول تصفيه کوي چې د خپلو راتلونکو فعاليتونو لپاره په ښه توګه تياره شي. همدارنګه د دغه ډول تصفيې بهير نه يوازې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

انسان پر معده باندې صورت مومي بلکي د روژې د حکمت، روغتيايي ګټو او برکت له کبله د انسان د بدن پر ټولو غړو او فعاليتونو باندې اجرا او د راتلونکو فعاليتونو لپاره په غوره توګه اماده کيږي.

دريم: روژه بدن ته هراړخيزه روزنه ورکوي، د انسان بدن هم له هراړخيز پلوه لازمي روزنې او ټريننګ ته اړتيا لري چې دغه ډول روزنه يوازې د رمضان د مياشتې په روژه کې د بدن لپاره مهيا کيږي چې ګڼې روغتيايي ګټې لري. همدارنګه له روحي اړخه هم روژه د بدن لپاره د يوه داسې ټريننګ حيثيت لري چې د هر ډول ستونزې په مقابل کې ورسره د صبر او طاقت مرسته کوي.

څلورم: روژه بدن ته فسيالوجي استراحت په برخه کوي، د طبي ماهرانو په نظر د انسان بدن د کال په اوږدو کې له ډول ډول کړاونو او ستونزو سره مخ کيږي او د بدن ټول غړي يې د ډول ډول خوړو د خوراک له کبله د ستړيا احساس کوي چې روژه دغه ډول فسيولوجي ستړيا ته د استراحت او دمې تر ټولو غوره وسيله ده چې د يوه مناسب وخت لپاره دمه وکړي، لازمه انرژي حاصله کړي او د راتلونکو فعاليتونو لپاره ښه تياري و نيسي.

پنځم: روژه انسان ته ذهني ځواکمنتيا په برخه کوي، تجربو ښوولې ده څومره ذهني تمرکز چې يو انسان ته په روژه کې ترلاسه کيږي په بل وخت کې د داسې يوه تمرکز شونتيا ورته ممکنه نه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدارنګه د رمضان د مياشتې د روژې پر مهال د انسان معده او زړه د يوه بې مثاله صبر په درشل کې قرار لري او د زياتره هغو څيزونو سره يې فکر نه وي چې له روژې پرته يې په خيال کې را ګرځوي چې همدغه فرصت ذهن ته يو غوره تمرکز، ځواکمنتيا او وينبتابه په برخه کوي.
البته دا ځواکمنتيا هغه چاته په برخه کيږي چې په رښتني معنا د دې مياشتې په اهميت و پوهيږي، له سستۍ او لټۍ څخه ځان و ژغوري.

شپږم: روژه د شکرې د ناروغتيا لپاره ګټوره ده
روژه د دې سبب کيږي چې انسان تر ډيره حده په دې مياشت کې د خوړو په خوړو کې کموالی راولي چې دغه راز کموالی د شکرې په ناروغتيا باندې د اخته کسانو لپاره ګټوره ده، وينې ته فرصت په لاس ورکوي چې کوليسترول کم کړي او حتی د وينې د فشار د کمېدو سبب هم کيږي.
داسې هم کيدا يشي که يې ناروغي په لومړيو مرحلو کې وي نو د دې احتمال شته ، چې د روژې د نيولو په وسيله له دې ناروغي څخه په بشپړه توګه روغ شي. له بلې خوا روژه د شکرې ناروغتيا ته اجازه نه ورکوي چې په زياته پيمانه د انسان پر جسم حمله وکړي.

اووم: روژه د بدني فعاليتونو د ګډوډيو مخه نيسي ، کله کله د انسان بدن د ځينو عواملو له کبله د خپلو فعاليتونو د ګډوډيو له يوې مرحلې سره مخ کيږي چې نودا ګډوډی د راز راز روغتيايي تکليفونو باعث کيږي؛ خو روژه د دغه راز ګډوډيو او اختلالاتو مخنيوی کوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

دانسان بدن داسې عياروي چې خپلو فعاليتونو ته په يوه منظمه کړنه د خوځيدو فرصت په لاس ورکړي.

په همدې توګه د رمضان د مياشتې روژه زياتې روغتيايي ګټې له ځان سره لري چې د ځينو محدودو ګټو يادونه يې دلته وشوه.[1]

د روژې فضائل

♣- الله پاک فرمايي: شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِيٓ أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنٰتٍ مِّنَ الْهُدٰى وَالْفُرْقَانِ . [البقرة 185]

ژباړه : د رمضان مياشت خو هماغه ده چې قرآن پکې نازل شوی دخلکو لپاره لارښود ، د هدايت ځرګندې نښې او د حق او باطل بېلونکی (کتاب) دی.

♣- رمضان د توبې، او مغفرتونو مياشت ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: پنځه لمونځونه، يوه جمعه تر بلې جمعې پورې او يو رمضان تر بل رمضان پورې د مسلمان ګناهونه له منځه وړی ترڅو يې چې لوی ګناهونه نه وي کړي.[2]

---

(1) له ګل آغا احمدي څخه په مننه

(2) صحيح مسلم، كتاب الطهارة، باب فضل الوضوء والصلاة عقبه، حديث رقم (552).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- څوک چې د رمضان روژې پر الله د بشه باور او ثواب په نيت ونيسي الله ورته پخواني ټول ګناهونه بخښي، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: چا چې له ايمان سره او د ثواب په نيت د رمضان روژې ونيولې، الله يې پخواني (واړه) ګناهونه بخښي،[1] بل حديث کې فرمايي: چا چې له ايمان سره او ثواب په نيت د رمضان شپې الله ته په عبادت تېرې کړې، د هغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه بخښل کيږي،[2] او په دريم حديث کې فرمايي: چاچې له ايمان سره او ثواب په هيله د قدر شپه الله ته په ولاړه تېره کړه، دهغه پخواني ټول (واړه) ګناهونه به وبخښل شي.[3]

♣- رمضان له اور څخه د خلاصون مياشت ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: په رمضان کې هره شپه يو آواز کوونکی ناري وهي چې: اې د خير غوښتونکيه وړاندې شه! او اې د شر غوښتونکيه تم شه! نن الله پاک ډېر خلک له اوره خلاصوي؛ نو ښايي ته هم د هغو په کتار کې راشې او دا (آواز او له اوره خلاصون د روژې) په هره شپه کې وي.[4]

سندي رحمه الله د دې حديث په شرحه کې ليکي: معنا دا چې اې د خير غوښتونکيه د خير کارونو ته وړاندې شه؛ ځکه چې همدا ستا سره

([1]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: صوم رمضان احتسابا من الإيمان، حديث رقم (38).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: تطوع قيام رمضان من الإيمان، حديث رقم (37).
([3]) صحيح البخاري، كتاب الإيمان، باب: قيام ليلة القدر من الإيمان، حديث رقم (35).
([4]) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب ما جاء في فضل شهر رمضان، حديث رقم (682).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړ ده، تاتـه بـه د لـږ عمـل پـه بـدل کـې ډېـر څـه درکـړل شـي، او اې د شـر غوښتونکيه له ګناهونو لاس واخله او توبه وباسه! ځکه چې همدا د تـوبې د قبلېدا وخت دی.

♣- پـه رمضـان کـې د جنـت دروازې پرانيسـتي او د دوزخ دروازې بندي وي او شيطانان تړلي وي، پـه يـو حـديث کـې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: رمضان چې راشي د جنت دروازې پرانستل شي او د دوزخ دروازې بندي کړل شي او شيطانان په ځنځيرونو وتړل شي. (1)

♣- رمضان د صبر مياشت ده او صبر چې پـه روژه کـې خـومره ښـکلا خپلوي په نورو عبادتونو کې يې نه خپلوي، په دې مياشت کې مسلمان خپل نفس له شهواتو او خوښو شيانو څخه بندوي، لـه همدې امله روژې ته نيم صبر ويـل شـوی او د صـبر جزا جنت دی، الله پـاک فرمـايي: اِنَّمَا يُوَفَّى الصّٰبِرُوْنَ اَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ. [الزمر 10]

ژباړه: او يقينا چې صبر کوونکو تـه بې حسـابه پـوره پـوره بدلـه ورکـول کيږي.

♣- رمضـان د دعاګـانو د قبلېـدو مياشـت ده، الله پـاک د روژې لـه يادوني سمدستي وروسته داسې فرمايي: وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِيْ عَنِّيْ فَإِنِّيْ قَرِيْبٌ ۖ أُجِيْبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ . [البقرة: 186]

---

(1) صحيح مسلم، کتاب الصيام، باب فضل شهر رمضان، حديث رقم (2493).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړه : او چې بندګان مې زما په اړه تا کله وپوښتي نو (ورته ووايه چې) زه بالکل نژدې يم، د غوښتونکو سوال قبلوم کله چې ما وربولي.

او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمايي: (د درې کسانو دعا نه رد کيږي : روژه نيونکی چې ترڅو روژه ماتوي، د عادل امام دعا ، او د مظلوم ښيرا)[1]

♣- رمضان د سخاوتونو او ښېګڼو مياشت ده، له همدې امله په روايتونو کې راځي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم به په رمضان کې ترهغه باد هم ډېر سخي و چې هر چاته ګټه رسوي.[2]

♣- رمضان د ليلة القدر مياشت ده، هغه چې د هغې يوې شپې عبادت الله پاک د زرو مياشتو له عبادت نه زيات ګڼلی، او څوک چې ددې شپې له خير څخه بې برخې شي، هغه له ټولو خيرونو څخه بې برخې دی، په يو حديث کې راځي چې يو ځل د رمضان له راتلو سره سم رسول الله صلی الله علیه وسلم صحابه کرامو ته وويل: د رمضان مياشت پر تاسو را ورسېدله، دا ډېره مبارکه مياشت ده، الله تعالی ددې مياشتې روژې پر تاسو فرض کړي دي، په دې مياشت کې د جنت دروازې

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (8079).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: أجود ما كان النبي صلي الله عليه وسلم يكون في رمضان، حديث رقم (1902).
له دې تشبيه څخه د رسول الله صلی الله علیه وسلم ډېر زيات سخاوت مراد دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرانستل کیږي او د دوزخ دروازې تړل کیږي، او شیطانان په ځنځیرونو تړل کیږي، او په دې کې یوه داسې شپه ده چې له زرو میاشتو نه غوره ده، څوک چې د هغې ورځې له خیر څخه بې برخې شي، هغه له هر خیر نه بې برخې شو.[1]

♣- حضرت ابوهریره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: روژه (د مسلمان له پاره له ګناهونو او دوزخ څخه) ډال دی، نو نه دې پکې ناوړه خبرې کوي او نه دې چاسره جنجال کوي او که څوک ورسره جنګ کوي او یا ورته سپکې سپورې ووايي؛ نو دی دې ورته ووايي چې ما روژه نیولې ده، دا یې دوه ځله وویل او بیا یې وفرمایل: په هغه ذات مې دې قسم وي چې زما روح یې په ولکه کې دی! د روژه نیونکي د خولې بوی د الله په نیز له مشکو نه ډېر خوږ دی، بیا یې وفرمایل: الله تعالی فرمايي: زما بنده چې خوراک، څښاک او شهوت زما د امر له امله پرېږدي نو زه پخپله جزا ورکوم؛ ځکه چې روژه زما ده او زه به د هرې نېکۍ په بدل کې لس نېکۍ ورکوم "[2]

♣- حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: " د جنت یوه دروازه ده چې "ریان" ورته ویل کیږي، له هغې دروازې څخه به یوازې روژه نیونکي مسلمانان جنت ته

([1]) مسند أحمد، مسند المكثرين من الصحابة، مسند أبي هريرة، حديث رقم (7179).

([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داخليږي او اعلان به کيږي چې: روژه نيونکي چيرې دي!! نو هغوی به را ولاړ شي او چې ننوځي هغه دروازه به د نورو خلکو پر مخ وتړل شي" [1]

♣- رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: روژه او قرآن د الله په دربار کې بنده لپاره د بخښنې سپارښتنه کوي، روژه به وايي: اې ربه! دا سړی ما د ورځې له خوا له خوراک، څښاک او جماع څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، او قرآن به وايي: اې ربه! دا بنده ما د شپې له خوب څخه منع کړی و؛ نو دده په حق کې زما شفاعت قبول کړه، الله پاک به د دواړو شفاعت قبول کړي.[2]

♣- دروژې لومړنی لس ورځې د رحمت، منځنی لس يې د بخښنې او وروستی لس يې له اور څخه د خلاصون ورځې دي.[3]

♣- روژه د الله تعالی او بنده ترمنځ يو راز دی، هغه چې بل چاته نه ښکاري، معنا دا چې په روژه کې که څوک وغواړي کولای شي له خلکو پټ روژه وخوري؛ خو د الله پاک له وېرې يې نه خوري؛ ځکه مومن باور لري چې الله مې په هر ځای کې ويني، له همدې امله دا عبادت د الله او بنده ترمنځ راز دی او نور عبادتونه داسې نه دي.[4]

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: الريان للصائمين، حديث رقم (1896).
([2]) (رواه البيهقي في شعب الايمان، كذا في مشكوة المصابيح٢/ ٣٤٠ ط: مكتبة البشرى
([3]) (مشكوة ١٧٤)
([4]) تفسير القرطبي 2/ 183-184، طبعة دار الكتب العلمية (1426هـ - 2005م).

(c) ketabton.com: The Digital Library

♣- ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: مسلمان ته د هر نېک عمل په بدل کې له لسو څخه تر اووه سوه پورې نېکۍ ورکول کيږي؛ خو الله پاک وايي چې روژه زما ده او زه به پخپله د دې بدله ورکوم؛ ځکه چې بنده زما د امر له امله خپل شهوات ترپښو لاندې کوي او خوراک او څښاک نه کوي، روژه نيونکي ته دوه خوشحالۍ دي: يوه د روژه ماتي پر وخت او بله هغه وخت چې له خپل رب سره مخامخ شي، او د روژه نيونکي د خولې بوی د الله په نېز له مشکو هم خوږ دی...[1]

په ښکاره روژه خوړل

په دې خبره د ټولو علماوو اتفاق دی چې که څوک روژه نه نيسي او له فرضيت څخه يې هم انکار کوي، هغه له اسلامه وتلی دی، او که څوک له کوم عذر پرته د رمضان روژه وخوري خو له فرضيت څخه يې انکار نه کوي، هغه مسلمان دی؛ خو سخت ګناهګار دی

او که څوک له کوم عذر پرته په ښکاره روژه خوري او د ديني شعائرو سپکاوی کوي، هغه فاسق دی، مسلمان خليفه بايد داسې سرې ووژني ترڅو نور خلک په ښکاره روژو خوړلو جرئت ونه کړي.[2]

([1]) صحيح مسلم، کتاب الصيام، باب فضل الصيام، حديث رقم (2705).
([2]) الفتاوى الشامي ٢/ ١٥١

(c) ketabton.com: The Digital Library

د رمضان روژه پرچا فرض ده؟

د رمضان روژه په لاندي يادو خلکو باندي فرض ده:

۱-مسلمان .

۲- عاقل .

۳- بالغ .

۴- مقيم.

۴- چې د روژې نيولو ځواک ولري.

۵- چې له موانعو څخه خالي وي (لکه حيض او نفاس).

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میاشتې په لیدلو سره روژه نیول

د شعبان په نهه ویشتمه ورځ باید خلک د رمضان د میاشتې لټه وکړي؛ نو که ولیدل شوه سبا دې روژه ونیسي او که ونه لیدل شوه بیا دې د شعبان دېرش ورځې پوره کړي[1]

حضرت ابوهریره رضي الله عنه وايي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: د میاشتې په لیدلو سره روژه پیل کوئ او په لیدلو سره یې پای ته رسوئ او که د رمضان میاشت پټه شي، بیا د شعبان (برات) میاشتې دېرش ورځې پوره کوئ. (2)

د شک د ورځې روژه

د شعبان په دېرشمه که چا په دې نیت روژه ونیوله چې که سبا رمضان و، د رمضان به یې شمار کړي او که رمضان نه و، نفلي به شي، دا روژه مکروه ده. [3]

([1]) تبیین الحقائق ۲/ ۱۵۵-۱۵۶، کتاب الصوم.
([2]) صحیح البخاري ۱/۲۵۶
([3]) مراقي الفلاح، ص: ۳۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې شرطونه او ارکان

۱- نیت کول

د هر نېک کار د قبلېدو له پاره نیت کول اړین دی، له همدې امله د احادیثو ډېری کتابونه د نیت په حدیث پیل شوي دي، او داچې روژه هم یو عبادت دی؛ نو دې ته هم نیت ضرور دی، که یو څوک ټوله ورځ خوراک او څښاک ونه کړي خوچې نیت یې نه وي کړی روژه یې نه سهي کیږي، البته نیت په دوه ډوله دی: یو دا چې په خوله ووایي او بل دا چې په زړه کې نیت وکړي؛ نو په خوله نیت کول اړین نه دی بلکې که څوک له شپې څخه په زړه کې نیت وکړي چې سبا به روژه نیسم، یا پېشمني ته را ولاړ شي، دا هم نیت دی؛ خو که په ژبه نیت وکړي ډېره غوره ده.

بله دا چې که په رمضان کې څوک د قضایي روژې نیت وکړي او ووایي چې سبا به قضایي یا نفلي روژه نیسم او بیا به د همدې ورځې قضایي بل وخت را وګرځوم، نو سره له دې نیت یې دا ورځ قضایي نه؛ بلکې فرضي روژه ګرځي ځکه چې دا میاشت خدای پاک یوازې د فرضي روژو لپاره ټاکلې ده.

او که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه و کړی، نه پېشلمي ته را ولاړ شوی و، او سهار فکر ورغی چې دا خو نا روا کار دی چې روژه خورم؛

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو کولای شي چې له غرمې نه تر يو ساعت وړاندې پورې نيت وکړي؛ خو په دې شرط چې تر دې وخته پورې به يې داسې کار نه وي کړی چې روژه پرې ماتيږي.[1]

دغه راز د روژې هرې ورځې ته بايد جلا نيت وشي.[2]

۲- له خوراک، څښاک او جماع څخه ځان ژغورل

الله پاک فرمايي: ثُمَّ أَتِمُّوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيلِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: بيا مو ان تر شپې (ماښام) پورې روژه پوره کړئ.

او د رسول الله صلى الله عليه وسلم دا وينا چې له خپل رب جل جلاله څخه يې روايت کوي: "......زما بنده زما (د امر) له امله خوراک، څښاک او شهوت پرېږدي".[3]

---

(1) البحرالرائق ۲/ ۴۵۲، کتاب الصوم، ط: رشيديه

(2) تبيين الحقائق ۲/ ۱۴۸

(3) صحيح البخاري، کتاب الصوم، باب فضل الصوم، حديث رقم (1894).

هغه کارونه چې روژه نیونکي ته روا دي

۱ - د شپې له خوا خوراک، څښاک او جماع

د الله پاک ددې فرمان له امله: أُحِلَّ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَآئِكُمْ...... وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ الْخَيْطُ الأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ. [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: د روژې په شپه له خپلو ښځو سره نژدېوالی (کوروالی) درته حلال شوی.....او خورئ څښئ ترهغو چې د سبا سپينه کرښه له توري کرښې درته راڅرګنده شي.

۲ - د سهار تر اول وخته د پېشمني وروسته کول

تېر ایت ، او د سهل بن سعد رضي الله عنه دا وینا چې وایي: ما به په کور کې پېشلمی کاوه او بیا به په تلوار نبوي جوماتته تللم چې له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره لمونځ وکړم.[1]

له دې حدیث څخه دا هم معلومه شوه چې صحابه کرامو به په پېشنمي کې تاخیر کاوه او په روژه کې به یې د سهار لمونځ وختي کاوه.

---

(1) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب تأخير السحور، حديث رقم (1920).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- که د ورځې معلومه شي چې رمضان دی، د ورځې نیت کولای شي

حضرت سلمه بن الاکوع رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم د عاشورا په ورځ یو سړی ولېږه چې په خلکو کې اعلان وکړي چې که چا خوراک کړی وي هغه دې روژه پوره کړي او که چا خوراک نه وي کړی هغه دې په خپل حال پاتې شي او خوراک دې نه کوي" [1]

په ابتدا کې پر مسلمانانو د عاشورا د ورځې روژه فرض وه؛ له دې حدیث څخه دا معلومه شوه چې که چا د شپې له خوا د روژې نیت نه وي کړی او د ورځې څرګنده شي چې دا ورځ د رمضان لومړی ده؛ نو له ورځې څخه یې نیت کولای شي.

خو دا په دې صورت کې چې تر هغه وخته یې خوراک، یاڅښاک، یا جماع نه وي کړي او که یې کړي و، بیا هم پرې لازمه ده چې په همدې ورځ تر ماښامه داسې کار ونه کړي چې روژه پرې ماتیږي او بیا به له رمضان وروسته د همدې ورځې قضایي راګرځوي. [2]

---

[1] صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب: إذا نوى بالنهار صوما، حديث رقم (1924).

[2] مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- هغه چې پر ځان کابو لري، له مېرمنې سره لوبې کولای شي

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: "رسول الله صلی الله علیه وسلم به په روژه کې له خپلو مېرمنو سره مباشرت (له جماع پرته ساتيری) کاوه او هغه تر هر چا په خپل شهوت کابو درلودی". [1]

۵- په سفر کې د روژې خوړل

حضرت عائشه رضي الله عنها وايي: حضرت حمزه بن عمرو اسلمي رضي الله عنه به ډېرې روژې نيولې، يوه ورځ يې پيغمبرصلی الله علیه وسلم نه پوښتنه وکړه وېل يارسول الله! په سفر کې روژه ونيسم که نه؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته وويل: "که خوښه دې وي ويې نيسه او که نه، ويې خوره". [2]

۶- پوره اودس کول خو په مضمضه او استنشاق کې احتياط کول

عاصم بن لقيط بن صبره رحمه الله د خپل پلار له خولې په يو حديث کې وايي چې ما يوه ورځ له رسول الله صلی الله علیه وسلم څخه پوښتنه وکړه: يارسول الله! د اوداسه په اړه که معلومات راکړې!! راته يې

([1]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب المباشرة للصائم، حديث رقم (1927).
([2]) صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب الصوم في السفر، حديث رقم (1943).

(c) ketabton.com: The Digital Library

وفرمایل: پوره اودس کوه، ګوتې خلال کوه او له روژې پرته په نورو وختونو کې په مضمضه او استنشاق (خولې او پوزې مینځلو) کې ښه کوښش کوه"[1]

د روژې ماتوونکي

هغه شیان چې کفاره او قضا دواړه لازموي

١- خوراک او څښاک

د قرآنکریم دا ایت چې وړاندې هم تېرشو: ثُمَّ اَتِمُّوا الصِّيَامَ اِلَى الَّيلِ.

او هغه حدیث چې یوازې له هېرونکي څخه د خوراک او څښاک وبال پورته شوی و.

([1]) سنن أبي داود، كتاب الطهارة، باب: في الاستنثار، حديث رقم (142).

۲- جماع

که چا له سپېدو وروسته له مېرمنې سره د روژې په حال کې کوروالی وکړ، نو که انزال يې شوی وي او که نه وي شوی، روژه يې ماته شوه، قضا به هم راګرځوي او کفاره به هم ورکوي.[1]

هغه شيان چې روژه پرې ماتېږي او يوازې قضا يې لازمېږي

۱- قصدا په ډکه خوله قی کول:

ابوهريره رضي الله عنه روايت کوي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: " چاته چې قی ورپېښ شي او کابو پرې را نه ولي پر هغه قضا نشته او که څوک قصدا او په لوی لاس قی وکړي هغه دې قضا راوړي"[2]

او که چاته په ډکه خوله قی پېښ شو او د يوه نخود د داني په اندازه قی يې بېرته تېر کړ، روژه يې ماتيږي.[3]

---

(1) الفتاوي الهنديه ۱/۲۰۵

(2) جامع الترمذي، أبواب الصوم، باب: في من استقاء عمدا، حديث رقم (720).

(3) ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۵۰ كتاب الصوم، مطلب في الكفارة.

۲- حيض او نفاس:

په دې کې فرق نشته چې که د حيض يا نفاس وينه د ورځې په سر کې راشي او که په پای کې، اګر که له ماښام نه يو څو شيبې وړاندې هم راشي روژه يې ماتيږي.

حضرت ابوسعيد خدري رضي الله عنه وايي: رسول الله صلی الله عليه وسلم د لوی اختر يا کوچني اختر په ورځ عيدګاه ته روان و پر لاره يې څو مېرمنې وليدلې نو ورته ويې ويل: ايا داسې نه ده چې مېرمن کله حايضه شي؛ نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟ هغوی وويل: هو همداسې ده، رسول الله صلی الله عليه وسلم وويل: همدا يې د دين نقصان دی.[1]

۳- په زوره پر چا روژه ماتول

که څوک په زور روژې ماتولو ته اړيستل شو، روژه يې ماتيږي خو کفاره پرې نشته يوازې قضا به يې راګرځوي، دغه راز په ډنډ کې د

[1] صحيح البخاري، كتاب الحيض، باب ترك الحائض الصوم، حديث رقم (304).

(c) ketabton.com: The Digital Library

لمبېدو پر مهال که د چا ستوني ته اوبه تيري شي روژه پرې ماتيږي اګر که بل څوک يې په زوره غوپه کړي.[1]

۴- په لوی لاس (په قصد سره) دود تېرول

که څوک په قصد سره حلق ته دود ننباسي، روژه يې ماتيږي.[2]

۵- سګريټ يا چلم څکول

په سګريټ يا چلم څکولو سره هم روژه ماتيږي.[3]

۶- د پېشمني په وخت کې تېروتل

که چا په دې شک پېشمنی يوه يا دوه دقيقې وروسته کړ چې ښايي لا به سهار شوی نه وي او وروسته څرګنده شوه چې سهار را ختلی و، هغه دې دا روژه پوره کړي او په بدل کې دې له رمضان وروسته يوه بله روژه ونيسي او کفاره پرې نشته.[4]

([1]) الفتاوی العالمکيرية ۱/ ۲۲۲، کتاب الصوم، الباب الرابع فيما يفسد و ما لايفسد، ط: دارالکتب العلمية، بيروت.

([2]) ردالمحتار علي الدرالمختار، ۴۲۱/۳، وايضا في جواهر الفقه لمحمدشفيع رحمه الله۵۱۸/۳.

([3]) الفتاوی العالمکيرية ۱/ ۲۰۲ ماخذه: فتاوی محموديه ۱۰/ ۱۳۸

[4]: مراقي الفلاح، ص: ۳۶۹ ط: قديمي کتب خانه

۷- د روژه ماتي په وخت کې تېروتل

که يو چا په دې فکر روژه ماته کړه چې ښايي لمر لوېدلی وي؛ خو وروسته ثرگنده شوه چې لمر نه دی لوېدلی، روژه يې ماته شوه، قضا به يې راگرځوي، کفاره پرې نشته. [1]

دغه راز په لاندې يادو کارونو سره هم روژه ماتيږي:

۸- د غرغرې پر وخت حلق ته اوبه تېرېدل.

۹- مېرمنې سره د لوبو يا ښکولولو پر وخت انزال کېدل.

۱۰- يو داسې شی ستوني ته تېرېدل چې په عادتي ډول نه خوړل کيږي، لکه د لرگي ډکی، د وسپني ټوټه او داسې نور.

۱۱- په هيره يو شی خوړل او بيا په دې فکر قصدا خوراک کول چې کيدای شي روژه يې ماته شوې وي، په دې سره هم روژه ماتيږي او قضا به يې راگرځوي.[2]

۱۲- په وينټولين يا د سالنډۍ سپرې کارولو سره هم روژه ماتيږي، (وينټولين يو ډول درمل دي چې د سابنډۍ ناروغان يې د خولې له لارې د يو ډول فشاري سپرې په مټ کاروي) نو که کوم ناروغ له دې درملو

---

[1]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله ۳/ ۵۱۸

[2]: جواهرالفقه للشيخ محمدشفيع رحمه الله ۳/ ۵۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتــه روژه نــه شــوه نېــولای هغــه دې روژه وخــوري او بيــا دې قضــا را وګرځوي. [1]

هغه شيان چې روژه پرې نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي

۱- غسل کول

د ګرمی له امله روژه کې په خوله يا پوزه يخې اوبه ګرځول، لمبېدل او يا پر سر يا بدن لوند ټوکر اچولو سره روژه نه ماتيږي او نه هم مکروه کيږي. [2]

۲- مسواک کارول

د مسواک په کارولو روژه نه ماتيږي.

۳- سرغوړول

که په روژه کې څوک سر غوړ کړي روژه يې نه ماتيږي. [3]

---

[1]: الدرالمختار ۲/ ۳۹۵ ط: سعيد

[2]: الفتاوی العالمکيرية ۱/ ۲۲۰

[3]: الدرالمختار: ۳/ ۴۲۱ کتاب الصوم، مطلب يکره السهر اذا خاف فوت الصبح، ط: دارالمعرفة، بيروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- احتلام

که څوک په خوب کې احتلام شي روژه يې نه ماتيږي. ([1])

۵- خوشبويي کارول

د عطرو په کارولو سره روژه نه ماتيږي. ([2])

۶- د اړتيا پر وخت د خوړو خوند کتل

ابن عباس رضي الله عنهما وايي: که څوک سرکه يا بل کتغ وڅکي؛ نو که ستوني ته يې رسېدلی نه وي، پروا نه کوي.([3])

خو دا په هغه صورت کې چې ډېره اړتيا وي، لکه د يوې مېرمنې خاوند په طبعيت کې تريخ دی، هغې ته روا دي چې دکتغ خوند يوازې په ژبه وګوري. او همدا حکم نانبای (ډوډی پخوونکی) ته هم دی.

---

[1]: ايضا.

[2]: الفتاوی القاضيخان ۱/ ۲۰۸

[3]: مصنف ابن أبي شيبة، كتاب الصيام، في الصائم يتطعم بالشيىء، حديث رقم (9369).

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز مېرمن کولای شي خپل بچي ته په خپله خوله کې خواړه وژويي داسې چې ستوني ته يې خوند تېر نه شي؛ خو دا په داسې وخت کې چې هلته بل داسې څوک نه وي چې روژه يې نه وي نيولې. ([1])

۷- د سترګو درمل کارول

په سترګو کې درمل اچولو سره روژه نه ماتيږي اګر که په حلق کې يې خوند محسوس شي. دغه راز په سترګو تورولو هم روژه نه ماتيږي. ([2])

۸- د مار يا لړم چيچل

د مار يا لړم په چيچلو روژه نه ماتيږي. ([3])

۹- په هېره سره خوراک يا څښاک کول

حضرت ابوهريره رضي الله عنه د رسول الله صلی الله عليه له مبارکې خولې په يوه وينا کې وايي: که څوک په هېره سره خوراک يا څښاک

[1]: البحرالرائق۲/ ۴۸۹، کتاب الصوم، باب ما يفسد و مالا يفسد، ط: رشيديه
[2]: الفتاوی العالمکيريه ۱/ ۲۲۴، کتاب الصوم ، باب ما يفسد و ما الايفسد.
[3]: ردالمحتار علي الدرالمختار ۳/ ۴۲۱،کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړي؛ نو روژه دې پوره کړي؛ ځکه چې په هېره خوراک یا څښاک د الله پاک له لوري (مېلمستیا) وي" ([1])

دا حکم فرضي او نفلي دواړو روژو ته شامل دی.

دغه راز په څو نورو شیانو هم روژه نه ماتیږي:

۱۰- بې اختیاره ستوني ته دود، ګرد یا چینجی ننوتل.

۱۱- بې اختیاره قی کول.

۱۲- پېچکاري لګول. ([2])

۱۳- غاښونه وینې کېدل خو په دې شرط چې وینه ستوني ته ولاړه نه شي. ([3])

[1]: صحيح البخاري، كتاب الصوم، باب الصائم إذا أكل أو شرب ناسيا، حديث رقم (1933).
[2]: رد المحتار۲/ ۳۹۵-۳۹۶، باب ما يفسد الصوم و مالايفسد، ط: سعيد، وكذافي فتاوی العالمكيريه: ۱/ ۲۰۳، الباب الرابع فيما يفسد و فيما لايفسد، ط: رشيديه.
[3]: جواهرالفقه ۳/ ۵۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه شيان چې روژه پرې مکروه کيږي

۱- په روژه کې له مېرمنې سره لوبې کولو، او مچو کولو سره روژه نه ماتيږي؛ خو په روژه کې داسې کول مکروه دي، او که په دغه وخت کې انزال شي، روژه يې ماتيږي. ([1])

۲- له عذر پرته د خوړو خوند څکل.

۳- په خوله کې ناړې راټولول او بيا يې تېرول.

۴- له ډېرې اړتيا پرته په غاښ کې دوا کېښودل.

۵- د روژې په شپه تر سهاره په جنابت کې پاتې کېدل خلاف اولى دي، ښه دا ده چې په شپه کې غسل وکړل شي.

۶- رګ وهل (حجامت) په رګ وهلو سره د رګ وهونکي روژه مکروه کيږي.

۷- د غاښونو دوا کارول؛ خو که دوا حلق ته تېره شي بيا روژه فاسديږي.

۸- په غاښونو کې د خوراک ذرې (ميده برخې) پرېښودل.([2])

---

[1]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، کتاب الصوم، باب ما يفسد الصوم و ما لا يفسد، ط: رشيديه

[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- دغه راز په روژه کې دروا غ ویل، په درواغو شاهدي ویل، غیبت کول، چغلخوري، ټګي کول، جګړې کول، په دراغو قسمونه خوړل، فاحش حرکات کول، سپکې خبرې کول، ظلم کول، نامحرمه مېرمنو سره خبرې کول او ورته کتل، سینما ته تلل، دا هغه څه دي چې روژه ورسره مکروه کیږي، ښايي روژه نیونکي په روژه کې په ځانګړې ډول له دې کارونو څخه هم ځانونه وساتي.

هغه عذرونه چې له امله یې روژه ماتول روا دي

۱- د ناروغۍ د زیاتېدا وېره

که یو څوک له روژې نیولو وروسته د ورځې په لړ کې ناروغ شو؛ نو که د روژې له امله یې ناروغي زیاتېده یا اوږدېدله، کولای شي روژه ماته کړي او بیا به یې قضا راګرځوي کفاره پرې نشته، او که په پېچکارۍ یې درملنه کېدله، بیا دې روژه نه ماتوي.[1]

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۲ د فتاوی عالمګیري په حواله.

۲- د مور يا ماشوم ژوند ته ګواښ

حاملې مېرمنې ته که داسې څه وربېښ شول چې د هغې يا يې د ماشوم ژوند ته ګواښ و، هغې ته روژه ماتول غوره دي. [1]

۳- مرګوني تنده رامنځته کېدل

د خوړو پخولو يا بل کوم اړين کار کولو له امله څوک دومره تږی شو چې مرګ ته نږدې شو، هغه دې روژه ماته کړي. [2]

د رمضان اړوند بېلابېلې مسئلې

۱- د روژې کفاره

که څوک په لوی لاس، له کوم عذر، سفر، اويا ناروغۍ پرته روژه ماته کړي هغه به کفاره ورکوي او هم به د همدې ورځې قضايي راګرځوي، کفاره دا ده چې يا به دوه مياشتې پرلپسې روژې نيسي، که د کمزورتيا يا ناروغۍ له امله روژې نشي نيولای بيا دې شپېتو غريبانو ته دوه وخته په مړه خېټه خواړه ورکړي - کولای شي په دوه ورځو کې يې دوه ځله ورکړي او يا يوه غريب ته شپېته ورځې هره ورځ دوه وخته

---

[1]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه
[2]: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه

(c) ketabton.com: The Digital Library

خواړه ورکړي، یا دا چې شپېتو مسکینانو ته یو وخت ډوډۍ او د دوهم وخت په بدل کې هر یوه ته د سرسایې په ارزښت نغدې روپۍ ورکړي- په دې ټولو صورتونو کې کفاره ادا کیږي. ([1])

شپېتو مسکینانو ته خواړه ورکول د هغه چا لپاره دي چې دوه میاشتې مسلسل روژې نشي نیولای او که څوک وس لري چې دوه میاشتې پرلپسې روژې ونیسي، هغه ته روا نه دي چې مسکینانو ته خواړه ورکړي.

او که څوک د شپېتو مسکینانو خواړه یا یې (د سرسایې برابر) قیمت په یوځای دوو مسکینانو ته ورکړي، کفاره یې نه سهي کیږي؛ بلکې اته پنځوس نورو ته به یې هم ورکوي؛ البته هر یوه ته د یوې سرسایې برابر. ([2])

د کفارې په روژو کې شپېته ورځې پوره کول ضرور نه دي؛ بلکې د سپوږمیزو میاشتو دوه میاشتې روژې به نیسي هغه که هره میاشت هر څو ورځې راغله؛ خو دا په هغه صورت کې چې که څوک د سپوږمیزې میاشتې له لومړۍ نېټې څخه روژې پیل کړي، او که څوک د سپوږمیزو

---

[1]: حدیث ابي هریرة في صحیح البخاري ١/ ٢٥٩، ٢٦٠، کتاب الصوم،ط: قدیمي. ردالمحتار على الدرالمختار: ٢/ ٤١١، ٤١٢

[2]: الفتاوى العالمکیریة، کتاب الطلاق، الباب العاشرفي الکفارة: ١/ ٥١٣، ط: رشیدیة

(c) ketabton.com: The Digital Library

میاشتو له منځ څخه د کفارې روژې پیل کړي هغه به شپېته ورځې پوره کوي. (1)

۲- د روژې قضاء

که د یو عذر له امله روژه قضاشي؛ نو د عذر له منځه تللو سمدستي وروسته یې قضا راوړل غوره دي البته له رمضان وروسته، په قضایي روژو کې اختیار دی، که ټولې یوځای نیسي او که په جلاجلاورځو کې یې نیسي.

۳- پېشمنی

له نیمې شپې وروسته د صبح صادق له را ختلو تر وړاندې پورې د پېشمني وخت دی، په دغه وخت کې څه ناڅه خوراک کول سنت دی او غوره دا ده چې پېشمنی د شپې په ترټولو وروستۍ برخه کې وشي خو دومره ناوخته نه، چې پېشمنی په شک کې شي.

که مؤذن له صبح صادق راختلو وړاندې اذان وکړ، پېشمنی نه بندیږي ترڅو چې صبح صادق نه وي راختلی.

1: مسائل رفعت قاسمي، دوهم ټوک، مسائل روزه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اذان باید لـه صبح صادق را ختلو وروسته وشي، او خلک بایـد پـه دې پوه شي چې د اذان په وخت کې هم خوراک کول ممنوع دی.

د پېشمني له پای ته رسولو وروسته په زړه کې نیت کول بسنه کوي او که په ژبه دا توري ووايي، غوره ده: بِصَوْمِ غَدٍ نَوَيْتُ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ.

ژباړه: د رمضان سبانۍ ورځې روژې نیت کوم.

۴- روژه ماتی

کله چې د لمر په پرېوتو باور راشي، بیا روژه ماتی وروسته کول مکروه دی؛ خو که کله هوا ګردجنه وه او د لمر په پرېوتو کې شک و، بیا روژه ماتی دوه-څلور دقیقې وروسته کول غوره دی، او عموما پـه روژه ماتي کې درې دقیقې احتیاط غوره دی. ([1])

۵- تراویح

پـه رمضان کې د ماخوستن له فرض او سنتو وروسته شل رکعتـه لمونځ سنت مؤکد دی.

په تراوو کې د ټول قرآنکریم ختم کول سنت دی.

[1]: جواهرالفقه، للشیخ المفتي محمدشفیع رحمه الله۳/۵۲۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې اړوند بېلابېلې مسئلې

په هغه سيمو کې د روژې حکم چې شپه يا ورځ يې ډېره اوږده وي

په کومو سيمو کې چې ورځ دومره اوږده وي چې روژه نيول پکې د انسان له وس څخه بهر وي، (لکه په ناروې هېواد کې کله تر دوه وېشت ساعته هم اوږده ورځ وي) د داسې سيمو د روژې حکم دا دی چې څنګه د لمانځه وختونه له نږدې هغو سيمو سره برابروي چې شپه او ورځ پکې د معمول مطابق وي، همدغه راز دې روژه هم د هغوی له مهالوېش سره سم نيسي او ماتوي دې.[1]

او که ورځ اتلس ساعته وه، بيا دې پوره ورځ روژه نيسي.[2]

يو ديرشمه روژه

د يو شمېر هېوادونو تر منځ د وختونو او مطالعو توپير وي؛ نو ځينې وخت يو سړي په يوه هېواد کې دېرش روژې پوره کړې وي خو چې بل هېواد ته ورشي هلته هغه ورځ دېرشمه وي؛ نو داچې رمضان تر دېرشو

([1]) فتاوی شامي: ١/ ٣٣ ، کتاب الصلوة مطلب في طلوع الشمس من مغربها، وايضا ١/ ٣٦٥، مطلب في فاقد وقت العشاء کاهل بلغار، کتاب الصلوة.
([2]) مجموعة الفتاوی١/ ٦٩٦، ط: سعيد

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورځو نه زياتيږي، ښايي دا سړی د نورور خلکو د روژو د احترام له امله په هغه ورځ د روژې عادت وکړي.[1]

جراحي عمليات

له دماغ يا خيټې پرته د انسان د بدن د نورو غړو په عمليات کولو سره روژه نه ماتيږي. [2]

دغه راز د هغه اندامونو په اپرېشن سره هم روژه نه ماتيږي چې معدې يا دماغ ته قدرتي سوري (منفذونه) ونه لري. [3]

او که د دماغ يا معدې عمليات يې په داسې ډول وکړل چې يوائې څه يې ورڅخه ووېستل او څه يې ور داخل نه کړل، بيا هم روژه نه ماتيږي. [4]

او که د عمليات په وخت کې په دماغو يا معده کې دننه درمل وکاروي او يا مصنوعي غړي ولګوي، روژه پرې ماتيږي. [5]

([1]) جديد فقهي مسائل: ۱۰۰

[2]: رد المحتار/۲/ ۳۹۵، ط: سعيد

[3]: شامي ۲/ ۴۰۲، ط: سعيد

[4]: ردالمحتار ۲/ ۴۱۴، ط: سعيد

[5]: شامي، ۲/ ۴۰۲ ط: سعيد

دغه راز که د معدې د عملیات پر وخت د معدې کومه برخه بهر را ووېستل شي او بېرته په خپل ځای ولګول شي، روژه پرې فاسدېږي. ([1])

که څوک په نس کې په مرمۍ ولګېږي او مرمۍ هلته پاتې شي، روژه يې ماتېږي او يوازې قضا به يې راګرځوي. ([2])

له بدن څخه وينه وېستل

په روژه کې د پېچکارۍ له لارې له بدن نه په وينه وېستلو روژه نه ماتېږي، البته دومره وينه وېستل مکروه دي چې د روژه نيونکي بدن ورسره کمزوری شي چې بيا د روژې پوره کولو وس نه لري. ([3])

دغه راز که په روژه کې څوک ناروغ شو او وينې ته يې اړتيا شوه، هغه کولای شي خپل بدن ته د چا وينه تېره کړي، روژه يې نه فاسدېږي. ([4])

---

[1]: الفتاوی العالمکیریة ۱/ ۲۰۴، ط: رشیدیة
([2]) الدرالمختار ۳/ ۴۲۳ ط: دارالمعرفة
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۵
[4]: البحرالرائق ۲/ ۴۷۶، ط: سعید

په روژه کې غاښ وېستل

د ډېرې اړتیا له امله په روژه کې غاښ ویستل روا دی او که ډېره اړتیا نه وي بیا مکروه دی، او که د غاښ وېستلو پر وخت دوا یا وینه خیټې ته ولاړه شي؛ نو که وینه تر ناړو زیاته یا برابره وه او یا یې خوند ښکاره شو، روژه ورسره ماتېږي. ([1])

په پوزه کې دوا کارول

که په پوزه کې دوا کاروي؛ نو که دوا حلق ته ورسیږي روژه پرې ماتیږي او که ونه رسیږي، نه ماتیږي. ([2])

په روژه کې شونډې سرې کول

مېرمنې کولای شي په روژه کې شونډې سرې کړي او که دا وېره وه چې سرخي به يې خولې ته لاړه شي، بیا مکروه دي.([3])

---

[1]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۶، د ردالمحتار په حواله.
[2]: الفتاوی الشامي. ماخذه: فتاوی محمودیه ۱۰/ ۱۳۸
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۳۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکېدل

که يوه مېرمن د ورځې په منځ کې له حيض څخه پاکه شي، هغه دې په همدې ورځ د نورو روژه نيونکو په شان خوراک او څښاک نه کوي، او د همدې ورځې قضا به هم را ګرځوي. [1]

په غوړ کې اوبه يا تيل نتوتل

که په خطاسره په غوړ کې اوبه لاړې شي، روژه نه ماتوي، او که دوا يا تېل په غوړ کې واچوي روژه ماتيږي. [2]

نابالغ چې روژه ماته کړي قضا پرې نشته

نابالغ هلک يا نجلۍ که پخپله روژه ماته کړي يا يې پلار د رحم له امله پرې ماته کړي، قضا يې نشته. [3]

---

[1]: حاشية الطحطاوي على مراقي الفلاح، ص: ۶۷۸
[2]: احسن الفتاوی،۴/ ۴۳۱ د ردالمحتار په حواله .
[3]: احسن الفتاوی ۴/ ۴۴۰ د ردالمحتار په حواله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د روژې مستحبات

۱ - په روژه ماتي کې تلوار کول

حضرت سهل بن سعد رضي الله عنه روایت کوي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وویل: "خلک (مسلمانان) به تر هغو په خیر کې وي چې په روژه ماتي کې تلوار کوي" ([1])

ابوعطیه رحمه الله وایي: یوه ورځ زه او مسروق رحمه الله حضرت عائشې رضي الله عنها ته ورغلو ورته ومو ویل: اې د مسلمانانو مورې! د رسول الله صلی الله علیه وسلم دوه صحابه دي، یو یې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي او بل په روژه ماتي او لمانځه کې وروسته والی کوي؛ نو مورې څنګه وکړو؟ راته یې وویل: هغه کوم یو دی چې په روژه ماتي او لمانځه کې تلوار کوي؟ مورې ورته وویل: عبدالله - یعني : ابن مسعود رضي الله عنه- راته یې وویل: رسول الله صلی الله علیه به همداسې کول.([2])

---

[1]: صحیح البخاري، کتاب الصوم، باب تعجیل الإفطار، حدیث رقم (1957).

[2]: صحیح مسلم، کتاب الصوم، باب فضل السحور وتأکید استحبابه..، حدیث رقم (2554).

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا په دې معنا نه چې دومره تلوار وشي چې د لمر په لوېدو کې شک پيدا شي؛ بلکې د لمر په لوېدو کې له يقين وروسته تلوار کول مستحب دي.

٢- په تازه کجورو روژه ماتول

حضرت انس رضي الله عنه وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم به په لندو کجورو روژه ماتوله، که به هغه نه وې بيا به يې په وچو کجورو او که به هغه هم نه وې بيا به يې د اوبو څو غړپه وکړل. ([1])

٣- د روژه ماتي دعا ويل

د روژه ماتي پر وخت دا دعا ويل مستحب ده: اللهم اني لک صمت، وبک امنت، وعليک توکلت، وعلى رزقک افطرت.

ژباړه: خدايه! تاته مې روژه ونيوله، پر تا مې ايمان راوړی، پرتا مې توکل کړی، او ستا په (راکړي) رزق مې روژه ماته کړه.

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2356).

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- له روژه ماتي وروسته دعا

ابن عمر رضي الله عنهما وايي: رسول الله صلی الله علیه وسلم چې به روژه ماته کړه داسې دعا به يې کوله : " تنده ماته شوه، رګونه لانده شول او اجر وثابت شو انشاءالله" .([1])

۵- د پېشمني پر وخت يو څه خوړل، اګر که د اوبو يو غړپ هم وي.

۶- پېشمنی دومره نه ناوخته کول چې روژه په شک کې شي.

۷- خپلوانو، نېستمنو او اړو خلکو سره مرستې کول، مسلمان بايد تل د نېکيو کارونه وکړي؛ خو په روژه کې ښايي له نورو مياشتو څخه په دې لاره کې ډېر زيار وباسي.

وروستۍ يادونه: له تېرو خبرو څخه ځرګنده شوه چې روژه يوازې د خوراک او څښاک او جماع نه کولو ته نه وايي؛ بلکې په روژه کې بايد مسلمان له هر ډول ناوړه کارونو څخه روژه ونيسي او وښيي چې روژې څومره اغيز وربانـدې کړی دی، پـه همدې ډول هغـه ټـول ثوابونـه او انعامونه ترلاسه کولای شي چې الله يې په بدل کې وعده کړې ده او که نه، يوازې له خوراک او څښاک څخه لاس واخلي؛ خو نورې بد اخلاقۍ کـوي بيـا لـه روژې څخـه هـيڅ ګټـه نشـي پورتـه کـولای او تـش لاس بـه ورڅخـه تيرېـږي. رسـول الله صـلی الله علیـه وسـلم فرمـايي: داسـې روژه نيونکي شته چې لوږې او تندې تيرې کړي؛ خو هيڅ پـه لاس ور نشـي، او

---

[1]: سنن أبي داود، كتاب الصوم، باب ما يفطر عليه، حديث رقم (2357).

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې دشپې ولاړېدونکي او عبادت کوونکي هم شته چې له بې خوبۍ پرته نور هيڅ په لاس نه ورځي، ځوک چې روژه ونيسي؛ خو ناوړه کارونه پرې نږدي الله جل جلاله د هغوی د خوراک او څښاک د پرېښودلو هيڅ پروا نه لري.([1])

الله دې وکړي چې ټول د روژې له سترو نعمتونو څخه برخمن شو . آمين

[1]: سنن ابن ماجه، كتاب الصيام، باب ما جاء في الغيبة والرفث للصائم، حديث رقم (1690).

(c) ketabton.com: The Digital Library

اعـتــکاف

د الله د رضا په نيت جومات کې په داسې ډول اوسېدلو ته اعتکاف وايي، چې له هغو اړتياوو پرته چې په جومات کې نه پوره کيږي (لکه اودس ماتی، واجب غسل او اودس) له جومات څخه نه وځي. او اعتکاف (سنت مؤکد على الكفاية دی) معنا دا چې که له کلي څخه يو تن اعتکاف ته کښيني د نورو غاړه خلاصيږي او که يو هم کښېنه نې د ټولو غاړه بنده ده او که چا پر ځان د اعتکاف نذر منلی وي بيا پر هغه واجب دی.

د اعتکاف فضائل

د روژې له اهمو عبادتونو څخه يو هم اعتکاف دی چې د همدې مياشتې په وروستيو لسو ورځو کې ترسره کيږي او دا چاره رسول الله صلى الله عليه وسلم له هجرت نه وروسته هر کال ترسره کړې ده او د ژوند په وروستي کال يې شل ورځې اعتکاف وکړ.

د اعتکاف معنا د الله په کور کې ډېره کېدل او د هغه دربار ته نتواتي ورتلل دي او خپل ټول وخت د هغه عبادت ته ځانګړی کول دي، په دنيا کې چې يو څوک د چا کورته نتواتي ورشي هغه يې هرو مرو غږ اوري؛ نو د ارحم الراحمين جل جلاله شان خو تر دې ډېر لوړ دی چې د هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بنده ړغ واوري او توبه يې قبوله کړي، ژړا يې واوري او د له برکتونو ډکه مياشت کې ځانګړی انعام پرې وکړي، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: د قيامت په ورځ چې هيڅ سيوری نه وي، الله به اوو تنو ته دخپل عرش د سيوري لاندې ځای ورکړي...يو له هغو څخه هغه مسلمان دی چې زړه يې ترجومات پورې تړلی وي او له يوه لمانځه وروسته د بل لمانځه په تمه وي؛[1] نو فکر وکړئ يو چا چې يوازې د پنځو لمونځونو په وخت کې په جومات پورې زړه تړلی وي نو هغه چاته به څومره ثواب ورکوي چې ټول وخت يې جومات ته وقف کړی وي او يوازې د الله تعالى عبادت يې مشغله وي!!

د اعتکاف يوه لويه ګټه دا ده چې انسان په دې څو شپو کې خپل زړه ته متوجه کيږي او د هغه د اصلاح فکر کوي، او زړه د انسان په بدن کې هغه برخه ده چې د ټولو اعضاوو اصلاح ورپورې تړلې ده، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: واورئ! د انسان په بدن کې يوه ټوټه غوښه ده، هغه چې اصلاح شي ټول بدن ورسره اصلاح کيږي او که هغه فاسده شي ټول بدن ورسره فاسديږي، واورئ! هغه ټوټه زړه دی.([2])

([1]) صحيح البخاري، كتاب الأذان، باب من جلس في المسجد ينتظر الصلاة..،حديث رقم (660)

[2]: صحيح مسلم، كتاب المساقات، باب أخذ الحلال وترك الشبهات، حديث رقم (4091).

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ډېر ځله زړه د ناروا مجلسونو، بې ځایه خبرو، شهواتو، بېځایه خوراکونو، ډېرو خوبونو او یو لړ هغو عواملو له امله فاسدېږي چې انسان په اعتکاف کې ورڅخه لرې او خوندي وي.

د اعتکاف څو اړوند مسائل

۱- نارینه وو ته له جومات پرته په بل ځای کې اعتکاف روا نه دی، الله جل جلاله فرمایي: وَأَنتُمْ عَٰكِفُونَ فِي ٱلْمَسَٰجِدِ [البقرة: ۱۸۷]

ژباړه: کله چې تاسو جوماتو کې ځېله وئ.

او په مساجدو کې د اعتکاف لپاره لومړنی غوره جومات مسجد حرام دی، دوهم مسجد نبوي او دریم مسجد اقصی دی او له دې پرته نور ټول جوماتونه په ثواب کې یو ډول دي. البته جامع جومات د کلي له جومات نه ډېر ثواب لري.

۲- په کوم جومات کې چې لمونځ په جمعه کېږي او امام او مؤذن ولري هلته اعتکاف صحیح دی، د اعتکاف لپاره د جُمعې لمونځ شرط نه دی. ([1])

۳- مېرمنې په کور کې اعتکاف کولای شي ([1])

---

[1]: الدرالمختار: ۳/ ۴۹۳، باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بیروت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که له ټول کلي څخه يو تن هم اعتکاف ته کښېنه ناست، نو د سنت د پرېښوولو له امله د ټولو کليوالو غاړه بنده ده.([2])

۴- بايد جوماتونه ښه ودان وي ترڅو د اعتکاف په لړ کې معتکف ته کومه ستونزه پېښه نشي او که بيا هم کوم مسجد ونړيږي يا د باران له امله وڅڅېږي او د معتکف د اوسېدو ځای نه وي؛ نو د عذر له امله معتکف بل جومات ته تللای شي. ([3])

۵- معتکف کولای شي د انساني ضرورت له پاره جومات څخه ووځي او پر لاره کولای شي خلکو ته سلام وکړي، له مېلمنو سره ستړي مشي وکړي، د ناروغ پوښتنه وکړي او په جنازه کې ګډون وکړي؛ خو دا ټولې خبرې هغه وخت سهي دي چې له جومات نه په همدې نيت نه وي راوتلی، دا به پر روانه کوي او ورته درېږي دې نه، له دې پرته معتکف بايد له هرډول ناوړه خبرو او خندا څخه ځان وساتي. ([4])

۶- که په جومات کې اوبه نه وي او نه هم بل څوک وي چې معتکف ته د اوداسه له پاره اوبه راوړي؛ نو معتکف کولای شي د اوداسه لپاره کورته ولاړ شي او له اودس کولو سمدستي وروسته له کوم ځنډ پرته

---

[1]: الدرالمختار۳/ ۴۹۴ باب الاعتکاف، کتاب الصوم، ط: دارالمعرفة، بيروت.

[2]: جامع الرموز: ۱/ ۳۷۶، فصل في الاعتکاف، ط: کريميه، ماخذه: فتاوى محموديه

[3]: الفتاوى العالمکيرية: ۱/ ۲۳۴، کتاب الصوم الباب السابع في الاعتکاف، ط: دارالکتب العلمية، بيروت.

[4]: البحرالرائق: ۲/ ۵۲۹، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ط: رشيدية، ماخذه: فتاوى محمودية

(c) ketabton.com: The Digital Library

بېرته جومات ته راشي؛ خو دا حکم د واجب اوداسه لپاره دی، نه د نفلي اودس لپاره. (1)

۷- په اعتکاف کې بېخي چوپ کېدل اړين نه دي؛ بلکې مکروه دي، نېکي خبرې کول غوره دي.

۸- په اعتکاف کې ځانګړی عبادت شرط نه دی، لمونځ، تلاوت، او يا د ديني کتابونو کتنه او يا يې چې هر عبادت زړه وغواړي، کولای شي.

۹- که يو معتکف بې ضرورته د لږ وخت لپاره هم له جوماته ځخه ووت، اعتکاف يې ماتيږي، که قصدا وتلی وي او که په هېره سره، د دې اعتکاف قضا به راوړي.

۱۰- که د رمضان په وروستيو لسو ورځو کې اعتکاف کوي؛ نو بنايي د شلمې ورځې له لمر پرېوتلو وړاندې مسجد ته ولاړ شي. او چې د اختر مياشت وليدل شي، بيا به اعتکاف پای ته رسوي. (2)

پای

---

[1]: مجمع الانهر: ۱/ ۲۵۶، کتاب الصوم، باب الاعتکاف، ماخذه: فتاوی محمودية ۱۰/ ۲۳۵

[2]: جواهرالفقه للشيخ المفتي محمدشفيع رحمه الله، ۳/ ۵۲۳

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library